

Rerum Naturalium Fragmenta No. 19

<i>Jaskó Géza:</i> Hizlalás szénával és kukoriczával	3
<i>Jaskó Géza:</i> Igás ökrök takarmányozása	5
<i>Jaskó Géza:</i> Tengeri táplálóanyag-tartalma	7
Meteorologiai és Földdelejességi M. K. Központi Intézet	8
<i>Jaskó Géza:</i> Hizlalás répával és repczepogácsával	9
<i>Jaskó Géza:</i> Fiatal süldők hizlalása	11

Budapest
1899

Hizlalás szénával és kukoriczával.

Jaskó Géza

80. kérdés. A magyar szőlőtelepítési részvénytársaság 200 holdas szőlőtelepén 40 drb hizómarhát beállítottunk e télen tisztán trágyanyerés szempontjából. Miután semmiféle mezőgazdaságot nem űzünk s földünk sincs hozzá, a takarmányt és almot készpénzért vesszük. Jelenleg 5 kg. kukoriczadarát és 5 kg. szénát szecskázva 3 napig füllesztve, adunk egy marhára naponta kétszeri etetésre és 5 klg. száraz szénát naponta. Helyes-e ez az etetés, vagy jobb volna még korpát és olajpogácsát is hozzá adni, s mily arányban? Ősszel répát, krumplit olcsón vehetnénk esetleg most tavasszal bérelt földben ültethetnénk répát, mert a hizlalást folytatni akarjuk, hogy trágyát termelhessünk a szőlőtelep részére. Melyik etetési arány volna ily viszonyok közt a legjobb?

Láttam már, hogy a kukoriczadarát tisztán is adják az ökröknek kissé vízzel nedvesítve mint a sertéseknek s utána szénát; én jobbnak találtam szénaszecskával és füllesztve adni, melyik mód a jobb ? Z. E.

(Felelet a 80-ik kérdésre.)

A jelenleg folytatott takarmányozási eljárás nem mondható helyesnek, mert egyrészt nem kerül az állatok szervezetébe elegendő tápanyag, ami a hizást előbbre vihetné, másrészt a takarmány nem elég változatos összetételű.

Az elemzés szerint az eddig etetett takarmány tartalmaz :

		száraz- anyag	fehérje	szén- hydrát	zsir	Arány
Tápanyag- szükséglet		27-25	2.5-3.0	15-14	0.5-0.7	1 : 5.5
Jó réti széna	20 kg.	17.260	1.080	8.200	0.200	
Tengeri dara	10 kg.	8.560	0.840	6.060	0.048	
		25.820	1.920	14.260	0.248	

Ha emellett számításba veszünk még 2 kg. repczepogácsát és 1 kg. buzakorpát, úgy a tápanyagszükséglet fedezve van és a hizlalás I. időszakában az összeállítás megfelelő lesz.

		száraz- anyag	fehérje	szén- hydrát	zsir	Arány
		25.820	1.920	14.260	0.248	
Repczepogácsa	2 kg.	1.770	0.500	0.470	0.150	
Buzakorpa	1 kg.	0.868	0.110	0.440	0.027	
		28.458	2.530	15.170	0.425	1 : 6.4

A II. és III. időszakban több pogácsát és darát kell etetni.

A hizlalás hogy eredményes lehessen, okvetetlenül szükségessé válik a répa vagy burgonya etetése; nagyon helyes tehát, hogy ezirányban is intézkedik. Répa nélkül a most nyújtott takarmány sokkal drágább, hogy sem a hosszabb ideig tartó hizlalás haszonnal lenne lezárható A kukoricadara etetését illetőleg a jelzett és eddig követett takarmányozási mód a helyesebb.

(Köztelek, vol.9, 1899, no.16, p.306)

Igás ökrök takarmányozása.

Jaskó Géza

82. kérdés. Igás ökreimet február havában következő takarmányozásban akarom részesíteni: Naponként kap párja 48 kg. savanyított répaszeletet, 1 kg. tengeridarát, 1 kg. buzakorpát, mely buzatőrekkkel megkeverve sósvizzel öntöztetik le, minden pár ökörre 70 kg. marhasót számítva. Ezen keverék az etetés előtt 24 órával lesz elkészítve. Kapnak továbbá ad libitum napjában háromszor szecskát; melynek $\frac{1}{4}$ -része zabszalma, $\frac{1}{4}$ -része árpaszalma, $\frac{1}{4}$ -része jó bükkönyszéna, $\frac{1}{4}$ -része pedig közép-minőségű sarjú.

Ökreim most szántanak; reggel fél 7 órakor mennek ki a mezőre, este pedig fél 6-ra jönnek haza. Délben az istállóban $1\frac{1}{2}$ óráig lesznek etetve. Kérném velem tudatni, hogy a jelzett takarmányozás és munka mellett számithatok-e arra, hogy állataim jó erőben fognak maradni. S. Gy.

(Felelet a 82. kérdésre.)

A közölt takarmányozási eljárás abban az esetben tökéletesen jónak mondható, ha a szecskakeverékből egy ökörre 11-12 kg. jut naponként.

Ellenkező esetben a tápanyag-szükséglet nincsen fedezve. Igás ökrök ugyanis egész nap dolgoztatva, hogy jó kondiczióban maradjanak, olyan takarmányon tartandók, a mely takarmány 24.0 szárazanyagot, 1.6 fehér-jét, 11.3 szénhydrátot és 0.3 zsírt 1 : 7.5 arány mellett tartalmazzon.

Ha az ökrök páronként (1000 kg. élősúly) tényleg ennyi takarmányt esznek meg, amenynyit a következő számítás feltüntet, úgy az állatok egyhamar nem fognak leromlani.

Rerum Naturalium Fragmenta no. 19

		száraz- anyag	fehérje	szén- hydrát	zsir	Arány
Tápanyag- szükséglet*		24.0	1.6	11.3	0.3	1 : 7.5
Savanyít. répaszelet	48 kg.	5.520	0.336	3.504	0.048	
Tengeridara	1 kg.	0.850	0.084	0.606	0.048	
Buzakorpa	1 kg.	0.808	0.110	0.440	0.027	
zabszalma**	6 kg.	5.130	0.072	2.400	0.036	
árpaszalma**	6 kg.	5.142	0.078	2.430	0.030	
bükkönyszéna**	6 kg.	4.980	0.720	2.210	0.084	
sarjuszéna**	3 kg.	2.556	0.210	1.230	0.048	
		25.046	1.610	12.730	0.321	1 : 8.4

* Tápanyagszükséglet (1000 kg. élősúlyra)

** Szecskázva

(Köztelek, vol.9, 1899, no.16, p.306)

Tengeri táplálóanyagtartalma.

Jaskó Géza

122. kérdés. A „lófogu” tengeri van-e olyan tápláló erejű mint a magyar tengeri s mily az arány a különbség a két nemű tengeri tápláló ereje között? H. Gy.

(Felelet a 122. sz. kérdésre)

A kinqentinó tengeri és a magyar tengeri táplálóanyag-tartalma körül-belül megegyező, ami az alábbi elemzésből is kitűnik. Csutkával együttesen darálva tartalmaz ugyanis:

	Cinquantinó	Magyar
Szárazanyag	87.9%	89.0%
Légenyes anyag	8.2%	7.7%
Nyers zsír	3.9%	3.9%
Keményítő	49.6%	50.8%
Egyéb légenytelen anyag	17.6%	18.8%
Növényi rost	7.2%	6.3%
Hamu	1.4%	1.5%

Amint az elemzésből látható, a különbség a kétféle tengeri táplálóanyag-tartalma között olyan csekély, hogy azért többet adagolni egyikből vagy másikból egészen felesleges.

(Köztelek, vol.9, 1899, no.21, p.407)

Meteorologiai és Földdelejességi M. K. Központi Intézet

298. (48.) Felolvastatik Schenzl Guidó mint a meteorologiai és földdelejességi m. k. központi intézet igazgatójának levele, melyben jelenti, hogy az osztály által az intézethez segédnek ajánlott Müller József visszalépvén, az akkor általa második helyen említett Jaskó Károlyt mint a 4 pályázó közül Mülleren kívül az egyedüli képeset hozza javaslatba.

Az intézet szabályai IV. cikke szerint a segéd a főnök kijelölése alapján a M. T. Akadémia által lévén ajánlandó a közoktatási minister által történő kinevezésre, az osztály még a múlt alkalommal tudomást szerezvén a javaslatba hozottnak képességi bizonyítványairól, az igazgató véleményét magáévá teszi, s az Akadémiát arra kérni határozza, hogy a vallás és közoktatási minister önmághoz intézendő felterjesztésben a segédi állomásra a meteorologiai és földdelejességi m. k. központi intézetnél kinevezésre a maga részéről Jaskó Károly eperjesi tanárt ajánlja.

(Akadémiai Értesítő, 1870, p.270)

Hizlalás répával és repczepogácsával.

Jaskó Géza

123. kérdés. A „Köztelek” egy rendes olvasója kérdi, hogy lehet-e jövedelmező hizlalást űzni egy gazdaságban, a hol burgundi répa, őszi- és tavaszi szalma takarmány van quantum satis, repczepogácsa könnyen beszerezhető, ellenben szénafélék nincsenek. V. M.

(Felelet a 123. kérdésre)

A jelzett takarmányokon kívánatos eredménnyel hizlalni, fel-fogásunk szerint, nem lehet. Legalább is elsőrendű hízott árut — pusztán ezeket a takarmányokat etetve — nem állíthat elő. Lehetséges azonban, hogy ad libitum etetve szalmát és polyvaféléket, a répából 60-70kg.-ot véve számításba 1000 kg. élősúlyra, a repcze-pogácsából pedig 2-4 kg.-ot, az állatok hízásnak indulnak, kondíciójuk javulni fog s esetleg félig ki is hiznak.

Tény, hogy a tápanyagszabványok figyelembevételével, ezekből a takarmányokból megfelelő összeállítást készíteni nem lehet. A répából 60 kg.-ot, a szalmából 20 kg.-ot s a repcze-pogácsából 3 kg.-ot véve is számításba 1000 kg. élősúlyra, még távolról sincsen fedezve az a tápanyagszükséglet, amelyet a hizlalás kezdetén, az I. időszakban a szervezet megkíván.

Többet pedig számításba venni nem lehet, mert így is az össztakarmány szárazanyagtartalma — teriméje — jóval nagyobb, mint amennyi a hizlalásnál kívánatos.

A II. időszakban a tápanyag-szükséglet természetesen még kevésbé van fedezve úgy, hogy a hizlalás — daczára annak,

hogy repczepogácsából a maximális 4-5 kg.-ot vesszük is számításba — előbbremenni nem fog, sőt előállhat az az eset is, hogy a hízók kondíciójukból még veszítenek. Emellett még az is kérdéses, hogy a kiszabott 20 kg. szalma-mennyiséget a hízók megeszik-e?

Ha elegendő mennyiségű dara és korpa rendelkezésre állana a repczepogácsán kívül, úgy a megfelelő hizláló takarmánykeverékek, a szénafélék mellőzésével is könnyen elkészíthetők volnának.

(Köztelek, vol.9, 1899, no.21, p.407)

Fiatal süldők hizlalása.

Jaskó Géza

Th. Á. ur a „Köztelek” szerkesztőségéhez az alábbi kérdést intézte:

Sziveskedjenek 35 db süldő hizlalására nézve a legjobb hizlalási tervet velem közölni. A beállításra szánt süldők darabonként átlag 40 kg. súlyt nyomnak s a 8-dik hónapban vannak. A beállításra szánt süldők naponta két-szeri etetésre (reggel és este) 80 kg. főtt burgonyát és 50 kg. csövestengerit kapnak. A süldőket április 1-én szándékozom beállítani oly módon, hogy azok július 15-re eladhatók legyenek; illetve jól kihizottak.

Hizlalásra rendelkezésemre áll: 60 q burgonya, tetszés szerinti mennyiségben árpa és tengeri. Süldőim himlő és orbáncz ellen be vannak ojtva, a koczák miskároltak, a kanok pedig heréltek, a sertésvészen átalmentek. Miután rendelkezésemre czélszerű hidmérleg nem áll, kérem az összeállítást nem 1000 kg. élősúlyra venni.

Ha a süldők április 1-én állíttatnak be 40 kg. átlagos élősúlylyal, úgy azok 75 nap alatt a mondott, nem elég koncentrált anyagokon nem lesznek teljesen felhizlalhatók. Ily rövid idő alatt szedhetnek magukra némi hust, a kondíciójuk javulhat, de jól kihizva semmi esetre sem lesznek.

Mert ha tekintetbe vesszük, hogy a süldők most 80 kg. főtt burgonyát és 50 kg. csövestengerit kaptak 1400 kg. élősúlyra (35 db á 40 kg.) azaz mintegy 62.800 szárazanyagot, 5.800 fehérjét, 47.740 szénhidrátot és 2.560 zsírt, ami 1000 kg. élősúlyra átszámítva 44.828 szárazanyagot, 4.142 fehérjének, 34.100 szénhidrátot és 1.828 zsírnak felelne meg 1 : 9.3 táparány mellett, úgy nyilvánvalóvá lesz, hogy több tápanyagot adagolni, több és nagyobb mennyiségű takarmányt a

szervezetbe bejuttatni nem is lehet s hogy a hizlalás sikeresebbé tétéle végett nagyobb tápanyagtartálmú takarmányt adagolni nem is kell.

A mostani takarmányozásnál csak a táparány nem meg-felelő, amennyiben ilyenkorü süldőknél arra kell törekedni, hogy a táparány 1 : 4 — 1 : 6.5 között ingadozzék, de ennél tágabb ne legyen. Tág táparánynyal bíró takarmányon ugyanis gyorsan hizlalni nem lehet.

Sajnos azonban, a rendelkezésre álló anyagok, nevezetesen a burgonya, árpa és tengeri sokkal tágabb táp-aránynyal bírnak, hogysen az azokból összeállított össztakarmány táparánya jelentékenyen szűkíthető volna. Ha ugyanis öt héten keresztül 1000 kg. élősúlyra burgonyából csak 10 kgot etet, tengeriből (darából, és szemes tengeriből) 30, árpadarából 15 kgot, ugy a hizók kevesebb tápanyagot kapnak ugyan, de sokkal kedvezőbb táparány mellett.

Tartalmaz ugyanis annyi takarmány 41.015 szárazanyagot, 3.920 fehérjét, 29.156 szénhydrátot és 1.715 zsirt; 1 : 8.5 táparány mellett. Ha a másik öt hétben az árpadarából 5 kggal kevesebbet, a tengeridarából pedig 5 kggal többet etet, ugy szénhidrátból és zsírból ugyanazon táparány mellett a sertés többet kap és a hízás valamivel jobban halad előre.

Ez az összeállítás is azonban nem mindenben megfelelő. Egyéb abraktakarmány, nevezetesen korpafélék, hüvelyes magvak vagy olajpogácsafélék adagolásával szűkebbé tehető a táparány s rövid idő alatt is nagyobb eredmény érhető el.

Mérleg nélkül hizlalni nagyon bajos, mert néha a legnagyobb preczizitással összeállított takarmánykeveréken hizlalt süldők sem hiznak kellőleg és ilyenkor az összeállításon változtatni keli. Azt pedig csak pontos mázsálással lehet kideríteni, hogy vajjon a hizodalmasság megfelelő-e?

A fenti összeállítás 1000 kg. élősúlyra vonatkozik ugyan, de egy egyszerű arány fel-állításával igen könnyen kiszámítható, hogy egy 40 kgos süldőre abból mennyi esik.

Egyéb fehérjében gazdagabb anyagok igénybevételével biztosabban érheti el a cél. Erre jó volna pl. a következő összeállítás:

		száraz- anyag	fehérje	zsír	szén- hydrát	Arány
Alap-takarmány		25-30	2.5-4	17.5-	24	1 : 6.7
Rozskorpa	10 kg.	8.75	1.20	0.36	4.650	
Tökmagpogácsa	2 kg.	1.80	1.00	0.20	0.18	
Tengeri	23 kg.	29.69	1.93	0.11	13.94	
		30.24	4.13	1.67	18.77	

Vagy:

		száraz- anyag	fehérje	zsír	szén- hydrát
Répa*	30 kg.	3.600	0.300	0.030	3.000
Tengeri	10 kg.	8.560	0.840	0.480	6.060
Borsó	4 kg.	3.420	0.800	0.040	2.160
Árpa	16 kg.	13.720	1.280	0.280	9.440
		29.300	3.220	0.830	20.660

*helyette 15 kg. burgonya

Avagy:

		szár- anyag	fehérje	zsír	szén- hydrát
Répa*	20 kg.	2.400	0.200	0.020	2.000
Tengeri	30 kg.	25.680	2.520	1.440	18.180
Lóbab	4½ kg.	3.840	0.990	0.040	2.250
		31.920	3.710	1.500	22.430

*helyette 10 kg. burgonya

Ezen összeállítások K. Ruffy Pál „A sertés javítása és hizlalása” című munkájából vették ki, amely művet kérdéstevő szives figyelmébe ezúton is ajánljuk.

(Köztelek, vol.9, 1899, no.26, p.514)